

IKAALINEN ÄMMÄNSAAREN RANTA

Varhaismetallikautisen
asuinpaikan koekaivaus

P. Kankkunen 1988

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	2
Kaivauspaikan esittelu - arkistotietoa	3
Ote peruskartasta 2122 12 Ikaalinen	4
Kaivaustekniikka	5
Maaperästä ja kasvillisuudesta	5
Löydöt	6
Löydöistä	6
Kiinteät rakenteet	7
Yhteenveto	8
Negatiiviluettelo	9
Dialuettelo	10
Kuvataulu	11
Yleiskartta 1:1000, A3	13
Tasokartat 1:25, A4 - 3	14
Profiilikartta 1:25, A4	20

JOHDANTO

Museoviraston koekaivausryhmä jatkoi Tuija Walleniuksen edellisvuonna aloittamia Ämmänsaaren esihistoriallisen asuinpaikan tutkimuksia. Tutkimuksissa keskityttiin lähinnä nykyisen talvitien itäpuoliselle alueelle, uuden lossitie-linjauksen alueelle, tiloilla 4:17, 4:22/3 sekä suoritettiin tutkimuksia tilalla 4:22/4 sinne kaavaillun kesähuvilasuunnitelman johdosta. Alueelta on tehty fosvaattikartoitus vuoden 1987 kaivauksen yhteydessä.

Kenttätyö tehtiin ajalla 18. - 29.7.1988. Kaivausapulaisia oli 1-4 ja piirtäjänä oli fil.yo Oili Räihälä. Kaivauksen johti allekirjoittanut.

Helsingissä, 13.2.1989

Päivi Kankkunen
Päivi Kankkunen

KAIVAUSPAIKAN ESITTELY - ARKISTOTIETOA

Kunta: Ikaalinen

Kylä: Kalma

Kohde: Ämmänsaaren ranta (Ikaalinen 9, seutukaava Ikaalinen 26)

Tila: RN:o 4:17 Talvitiensuu, om. Kauko Pitkäniemi,
39430 RÖYHIÖ

RN:o 1:51 Ala-Laurila, om. Antti Ala-Laurila

RN:o 4:22/3, om. Martti Gylling

RN:o 4:22/4, om. Miettinen

Peruskartta: 2122 12 Ikaalinen

Koordinaatit: x = 6852 52

y = 2454 06

z = 87 - 91 m mpy

Aiemmat tutkimukset: M. Koskimies 1971 inv. kert. kohde 9,
Tampereen seutukaavaliiton julkaisu 1983:
Pirkanmaan esihistorialliset kohteet, Ikaalinen 26

Aiemmat löydöt: KM 18504:1-7, KM 23942:1-41

Löydöt 1988: KM 24480:1-37

Kertomuksen liitteet: - Löydöt KM 24480:1-37

diar. 16.11.1988

- Kartat

- Negatiivit: 74038-74446

- Diapositiivit: 16239-16248 sekä
17270

Kaivauspaikan sijainnista ja topografiasta katso Tuija Walleniuksen kaivauskertomus 21.1.1988.

KAIVAUSTEKNIikka

Koetutkimuksissa käytettiin samaa koordinaatistoa kuin edellisenä vuonna. Linjalle $x = 99$ paalutettiin metrin levyinen koeoja samoin linjoille $x = 90$ ja $x = 121$ lyhyet 1×4 m ojat.

Lisäksi tehtiin koordinaatistolinjojen mukaisia koekuoppia sekä tilalle 4:22/4 koekuoppia maaston mukaan. Koekuopat olivat neliömetrin suuruisia.

Sekä koekuopista että koeojista poistettiin turpeet vaaituksen jälkeen. Kaivamista jatkettiin 10 cm:n kerroksissa alaspäin pelkoilla. Löydöt otettiin talteen 10 cm:n kerroksissa ja neliömetrin ruuduissa.

Yleiskartan lisäksi koeojista piirrettiin tarvittaessa tasokarttoja sekä koeojan 121 länsipään ruuduista 224-225 profiilikartta. Koekuopista tehtiin muistiinpanot. Kaivauksen loputtua kaivausalueet täytettiin ja peitettiin. Kiintopiste oli sama kuin edellisenä vuonna. Tiheästä kasvillisuudesta, lahoista juurakoista ja rungoista sekä oja pengerryksistä johtuen alueen tutkiminen, kuvaaminen, koeojien ja -kuoppien sijoittelu oli vaikeaa.

MAAPERÄSTÄ JA KASVILLISUUDESTA

Maaperä kaivausalueella oli hienoa hiekkaa ja paikoitellen, lähinnä linjasta $x = 120$ pohjoiseen turvekerros oli paksu ja alaosaan hyvin kostea; kuoppiin tuli kaivettaessa vettä. Mainitusta linjasta etelään turve oli lähinnä heinää ja sen alaosa hiiltynyttä. Turpeen alla oli sen värjäämää harmaata tai ruskeaa hiekkaa, joka vaihtui vaaleaksi pohjahiekaksi. Linjalta $y = 250$ itään maaperä vaihtui karkeammaksi.

Koekuopista tehtyjen havaintojen perusteella pääteltiin, että alue oli kerrostunutta rantahiekkaa; muutamia rahamalmia

kappaleita löydettiin. N. linjalta $y = 280-290$ itään nousee rinne melko jyrkästi pohjoiseen ja on kauttaaltaan kivikkoa ja louhikkoa. Kivikkorinteen ja rannan väliin jää vain kapea kaistale hiekka-aluetta.

Nykyisen talvitien molemmat reunat ovat tien- ja ojanpenkeiden teossa myllättyjä. Myös asuinpaikan alareuna on tilan 4:17 rakennustöiden ja tontin maisemoinnin yhteydessä muokattu. Tilan 4:22/3 eteläreunassa, välittömästi venevalkamaan johtavan tien viereen on rakennettu kaivo. Kaivosta koilliseen ja pohjoiseen kasvaa sankkaa ja tiheää kuusimetsää, jonka seassa on pieniä koivuja, leppiä, pihlajia sekä pajuja. Aluskasvillisuus on kosteasta maaperästä johtuen hyvin rehevää, mm. saniaisia sekä vadelmapensaita. Metsässä on myös suuria osittain maatuneita juurakoita ja puun runkoja.

LÖYDÖT

kpl/g	K1	K2	K3	K4	K5	K6
kvartsi-iskoksia	5/25,5	12/56,5	19/148,5	10/74,6	3/5,5	1/3
retusoitu kvartsi	1/5,5	1/13,5				
kivilajiydin			1/390			
saviastian pala				1/0,5		
retusoitu pii				1/1		
pronssisormus	1/2,5					

LÖYDÖISTÄ

Suurimpana löytöryhmänä on kvartsiaineisto. Kaivetuista 10 cm:n paksuisista kerroksista toinen ja kolmas olivat koeojissa ja -kuopissa runsaslöytöisimmät. Löydöt eivät näyttäneet korreloivan maanvärien kanssa. Pronssisormuksen (121,38/224,85) löytöolosuhteet - aivan turpeen ja hiekan rajalta hieman liikutellusta maasta - vaikeuttavat sen liittämistä asuinpaikan muuhun löytöaineistoon sekä sen yhteyttä läheiseen nokimaaläikkään. Sormus on kauniin, vihreän palopatinan peitossa ja ajoittunee rautakauden alkuun. Savias-tian murunen sekä retusoidun piiesineen kappale löytyivät molemmat koekuopasta 110/229.

KIINTEÄT RAKENTEET

Jälkiä tulisijoista tai muista kuin luontaisista kivikoista ei tavattu.

Koeojassa 121, ruuduissa 224-225 hahmottui toista tasoa kaitvetaessa nokimaaläikkä. Aivan läikän eteläpuolella, osittain koeojan eteläprofiilissa, oli selvästi havaittava resein kuopan jälki, jossa aoli näkyvillä myös puunrunkoja. Ruudun 121/225 itäreunasta, läheltä eteläprofiilia löytyi pronssisormus aivan humuskerroksen ja hiekan rajalta. Nokimaaläikkä oli kooltaan n. 60 x 65 cm. Tasossa 3 oli nokimaaläikän länsipuolella, aivan koeojan 121 länsipäädystä, joi-takin pienehköjä kiviä, jotka eivät kuitenkaan muodostaneet mitään rakennetta. Seuraavassa tasossa niitä oli myös nokiläikän itäpuolella muutamia. Nokimaaläikän keskellä oli toisesta tasosta lähtien voimakas nokialue, joka ulottui aina viidennen tason puoliväliin saakka. Läikkä oli n. 50 cm syvä ja muodoltaan patamainen.

Tutkimusaluetta tarkasteltaessa huomattiin tilan 4:22/3 itäreunalla, rinteessä, lähinnä neliskulmaiseksi hahmotettava kiviraunio (röykkiö?), kooltaan n. 4,5 x 6 m. Kyseessä saattaa olla myös rakennuksen pohja. Kivet olivat kauttaaltaan sammalen peitossa ja keskellä kasvoi suuria haapoja (dia 16248).

YHTEENVETO

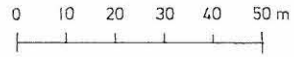
Ikaalisten Kalman kylän Ämmänsaaren rannassa jatkettiin kaupungin lossitiehankkeiden johdosta tutkimuksia suunnitellulla uudella tielinjauksella sekä hieman edempänä idässä suunnitellun huvilahankkeen johdosta. Yhteensä tutkittiin kaivauksin n. 35 m² ja kartoitettiin nykyisen talvitien itäpuolista aluetta n. 100 x 130 m:n laajuiselta alueelta. Löydöt käsittivät pääosin kvartsi-iskoksia. Varhaiseen rautakauteen ajoittuva sormus löytyi asuinpaikka-alueeseen nähden epäselvästä kerrosyhteydestä. Pieni, retusoitu pii sekä pieni saviastian palanen tulivat molemmat samasta koekuopasta. Yksiselitteisiä kulttuurimaahavaintoja ei tehty. Asuinpaikka-alue jatkuu näiden tutkimusten perusteella nykyisestä talvitiestä itään ja rajautunee siellä osittain luonnolliseen rajaansa, pohjoista kohti nousevaan kivikkorinteeseen sekä n. linjalle y = 240, josta alkavat puhtaat entiset rantahiekkalueet. Nykyisen talvitien itäreunassa oleva osa asuinpaikkaa on osittain jo tuhoutunut tienteossa.

KARTTALUETTELO

- s. 12 yleiskartta 1:1000, A3
- s. 13 pinta- ja pohjavaaituskartta 1:200, A3
- s. 14 tasokartat 1:25, A4 - 3
- s. 20 profiilikartta 1:25, A4

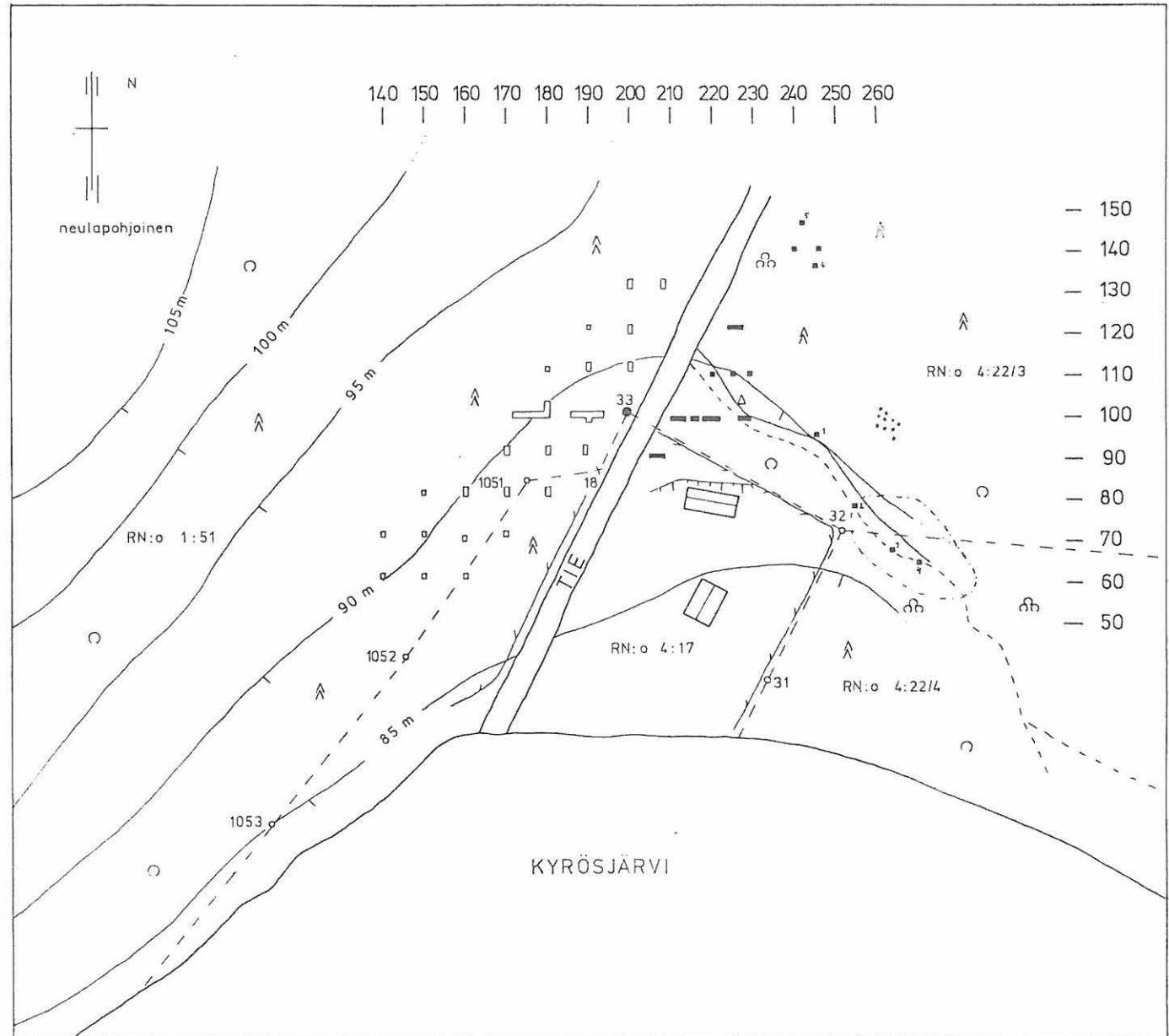
IKAALINEN ÄMMÄNSAAREN RANTA PÄIVI KANKKUNEN 1988

Yleiskartta

Karttapohjana käytetty
T.Walleniuksen yleiskarttaa (1987).
Piirt. Olli Räihälä

- Kp 89.12 m mpy
- ▭ kaivettu alue 1987
- ▬ kaivettu alue 1988
- pikkutie
- - - polku
- ~ oja
- aukea alue
- pengermä
- - - tilan raja
- epämääräinen kiveys
- ^ kuusia
- lehtipuita
- pensaita
- ▭ rakennus
- △ kaivo

NEGATIIVILUETTELO

- 74440 Nokimaaläikkä koekuopassa 110/220, syvyys 40 cm. Kuvattu etelästä.
- 74441 Ruudut 90/206-209, syvyys noin 25 cm. Kuvattu lännestä.
- 74442 Ruudut 90/206-209, syvyys noin 25 cm. Kuvattu idästä.
- 74443 Ruutu 121/224, syvyys 30 cm. Kuvattu idästä.
- 74444 Profiili linjalta 122, ruuduista 224-225. Panoraama seuraavien kahden kuvan kanssa. Kuvattu etelästä.
- 74445 Profiili linjalta 122, ruuduista 224-225. Panoraama edellisen ja seuraavan kuvan kanssa. Kuvattu etelästä.
- 74446 Profiili linjalta 122, ruuduista 224-225. Panoraama kahden edellisen kuvan kanssa. Kuvattu etelästä.

DIALUETTELO

- 16239 Yleiskuva kaivausalueelle. Kuvattu lossitieltä, luoteesta.
- 16240 Koeoja 99, syvyys 30 cm, ruudut 99/214-211. Kuvattu idästä.
- 16241 Koeoja 90, ruudut 90/206-209 26 cm:n syvyydessä. Kuvattu talvitieltä, lännestä.
- 16242 Koeoja 99, ruudut 99/217-225, taso 30 cm. Kuvattu lännestä.
- 16243 Koeoja 99, ruutu 99/217. Profiili eteläseinämästä. Kuvattu pohjoisesta.
- 16244 Koeoja 121 ruudut 224-227. Kuvattu idästä.
- 16245 Koeoja 121 ruutu 121/244, taso 40 cm. Kuvattu lännestä.
- 16246 Koeoja 121 ruutu 121/244, taso 45 cm. Kuvattu lännestä.
- 16247 Koeojan 121, ruudun 121/244 pohjoisprofiili. Kuvattu etelästä.
- 16248 Kaivauspaikan lähellä rinteessä oleva kiveys. Kuvattu lounaasta.
- 17270 Koeoja 121, ruudut 224-227. Taso 40 cm. Kuvattu idästä.

F. 74441 Ruudot 90/206-209
n. 25cm syvyys
kuvattu lännestä

F. 74445

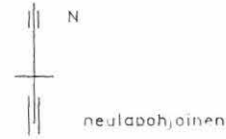
F. 74444

Profilili linjalta 122, ruudot 224-225
kuvattu etelästä

F. 74443
Ruutu 121/244
taso 50cm
kuvattu idästä

IKAALINEN ÄMMÄNSAAREN RANTA PÄIVI KANKKUNEN 1988

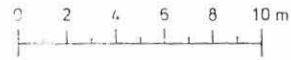
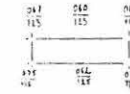

Pinta- ja pohjavaaituskartta

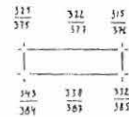
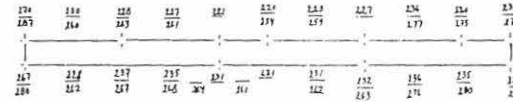
Ruudut 90/205 - 208, 99/210 - 229, 110/220,

110/225, 110/229, 121/224 - 227.

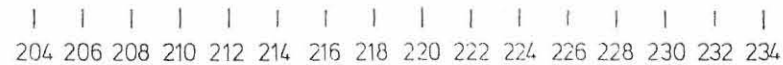
Kp 89.12m mpy, koneen lukema 185.

Piirt. Oili Räihätä

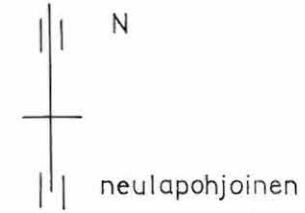

- 122
- 120
- 118
- 116
- 114
- 112
- 110
- 108
- 106
- 104
- 102
- 100
- 98
- 96
- 94
- 92
- 90

IKAALINEN ÄMMÄNSAAREN RANTA

PÄIVI KANKKUNEN 1988

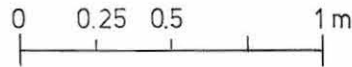
Tasokartta

Taso 22 cm

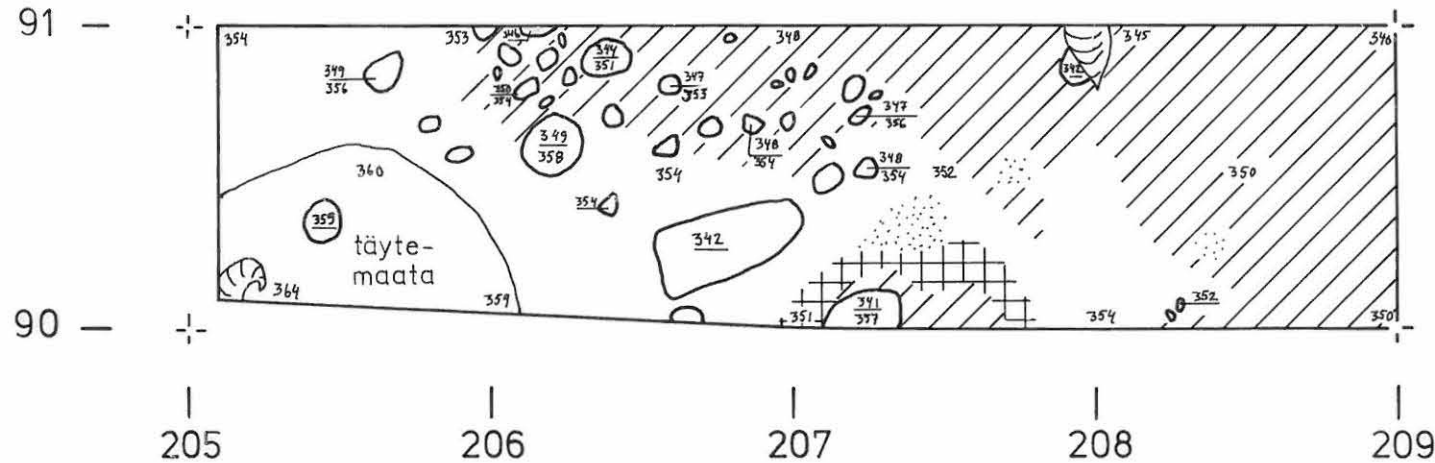
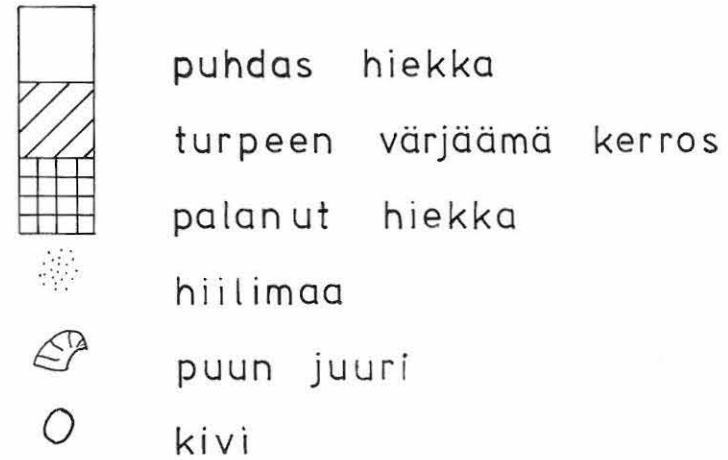
Ruudut 90/205 - 208

Kp 89.12 m mpy, koneen lukema 185.

MK 1:25

Piirt. Oili Räihälä

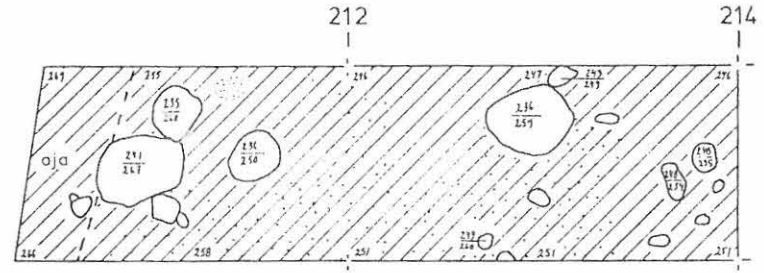
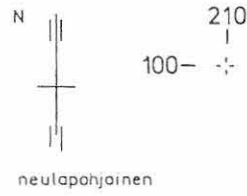
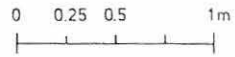

IKAALINEN ÄMMÄNSAAREN RANTA PÄIVI KANKKUNEN 1988

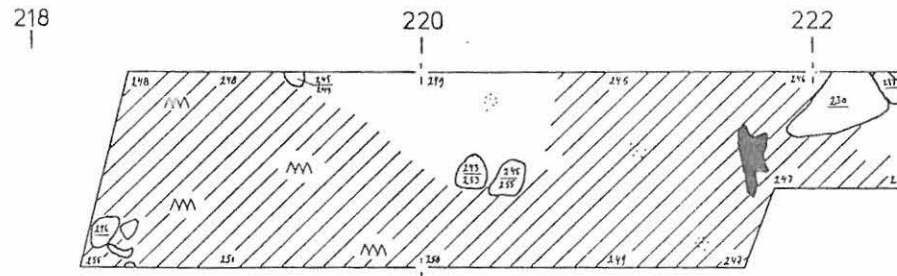
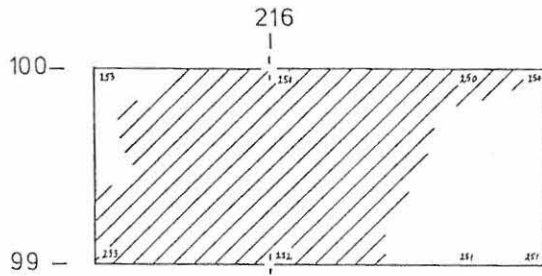
Tasokartta, taso 1

Ruudut 99/210 - 213, 215 - 217, 218 - 222, 226 - 229.

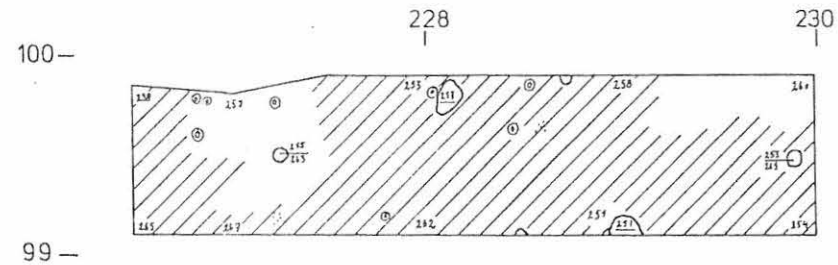
Kp 89.12m mpy, koneen lukema 185.

Piirt. Oili Rähälä

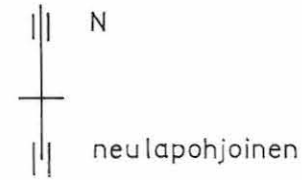

- puhdas hiekka
- turpeen värjäämä kerros
- voimakas nokimaa
- kivi
- hiilimaa
- puun juuria
- ruostetta

IKAALINEN ÄMMÄNSAAREN RANTA

PÄIVI KANKKUNEN 1988

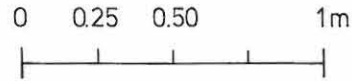

Tasokartta

1. piirretty taso = 26.5 cm

Ruudut 121/224 - 227

MK 1:25

Kp 89.12 m mpy, koneen lukema 185.

Piirt. Oili Räihälä

puhdas hiekka
turpeen värjäämä kerros
rikastunut kerros

hiilimaa

voimakas nokimaa

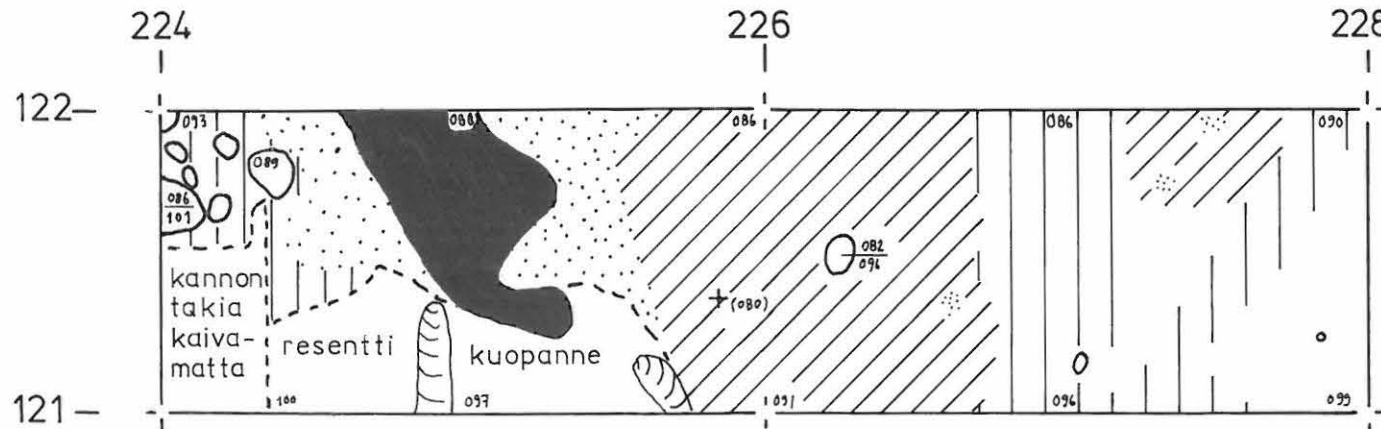
puun juuri

kivi

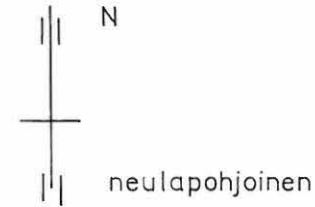

pronssisormus

IKAALINEN ÄMMÄNSAAREN RANTA

PÄIVI KANKKUNEN 1988

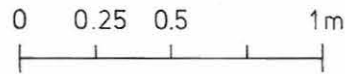
Tasokartta

3. piirretty taso = 49 cm

Ruudut 121/224 - 227

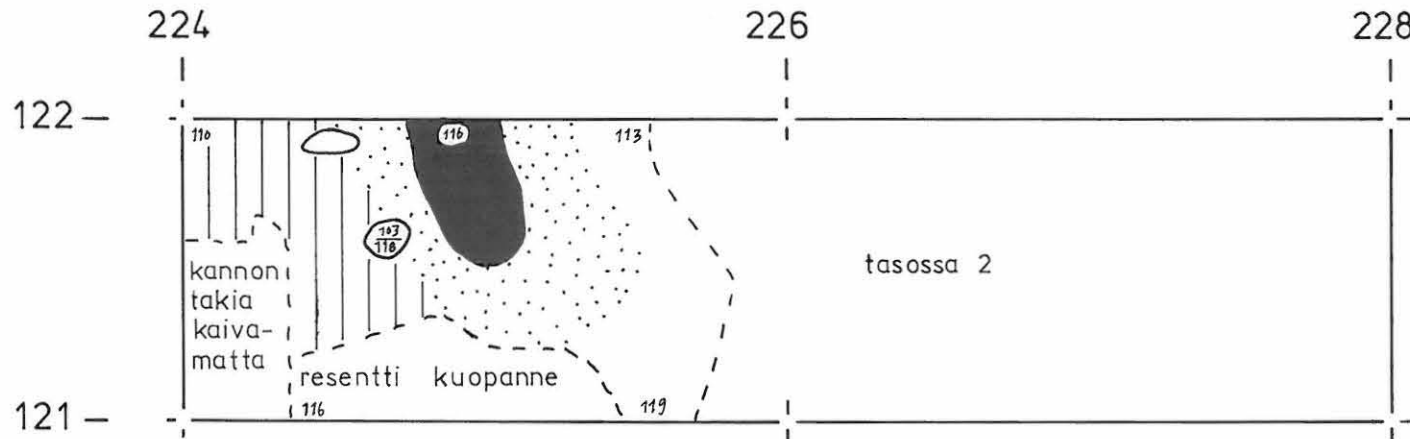
Kp 89.12 m mpy, koneen lukema 185.

MK 1:25

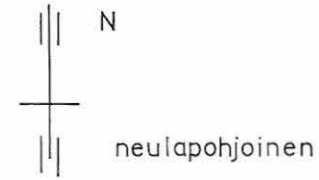
- rikastunut hiekka
- voimakas nokimaa
- hiilimaa
- kivi
- puhdas hiekka

Piirt. Oili Räihälä

IKAALINEN ÄMMÄNSAAREN RANTA

PÄIVI KANKKUNEN 1988

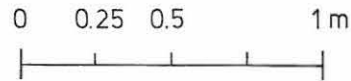
Tasokartta

4. piirretty taso = 58 cm

Ruudut 121/224 - 227

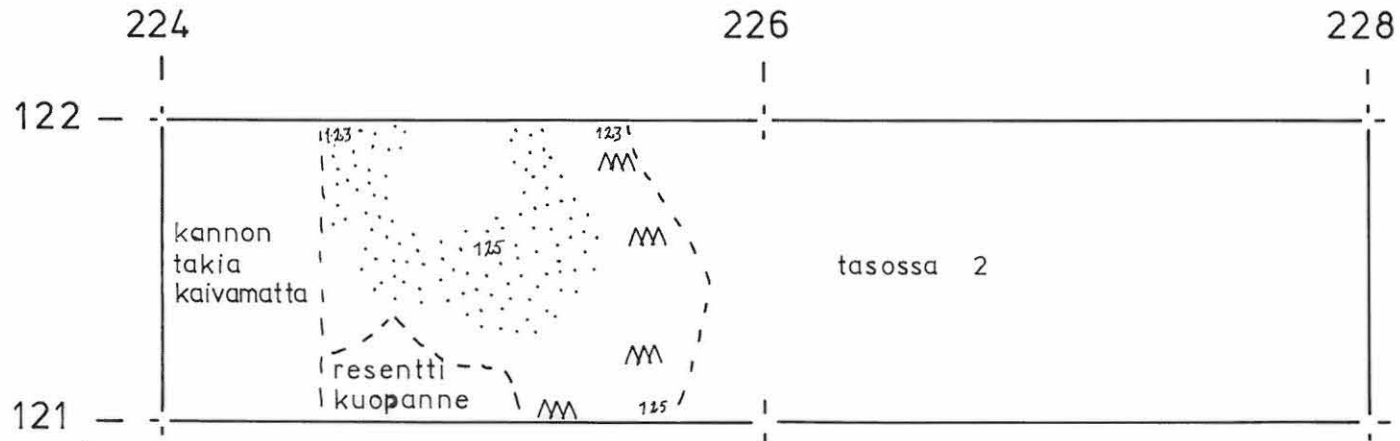
Kp 89.12 m mpy, koneen lukema 185.

MK 1:25

- puhdas hiekka
- hiilimaa
- ruostetta

Piirt. Oili Rähälä

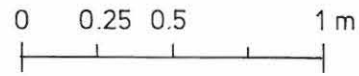
IKAALINEN ÄMMÄNSAAREN RANTA

PÄIVI KANKKUNEN 1988

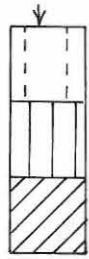
Profiilikartta ruutujen 121/224-225 pohjoisseinämästä.

Kp 89.12 m mpy, koneen lukema 185.

MK 1:25

Piirt. Oili Räihälä

turve

rikastunut kerros

turpeen värjäämä kerros

voimakas nokimaa

hiilimaa

ruostetta

puun juuri

kivi

puhdas hiekka

